

Detencja psychiatryczna orzekana jako środek zabezpieczający w świetle badań aktowych

Małgorzata Pyrcak-Górowska

Kraków 2017

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Przedmowa	15
Wprowadzenie. Ustalenia terminologiczne	17
Rozdział I Geneza, historia i cele stosowania detencji psychiatrycznej	25
1. Geneza koncepcji środków zabezpieczających jako środków reakcji na niebezpieczeństwo ze strony sprawców czynów zabronionych	25
2. Umieszczenie w zakładzie leczniczym sprawców nieodpowiedzialnych w świetle k.k. z 1932 r.	29
3. Umieszczenie sprawcy niepoczytalnego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym w świetle k.k. z 1969 r.	34
4. Umieszczenie sprawcy niepoczytalnego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym w k.k. z 1997 r. w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej k.k. i k.k.w.	38
5. Cechy i cele stosowania detencji psychiatrycznej jako środka zabezpieczającego	40
Rozdział II Model orzekania oraz wykonywania detencji psychiatrycznej w świetle obowiązujących regulacji prawnych, poglądów doktryny i orzecznictwa	43
1. Materialnoprawne aspekty orzekania detencji psychiatrycznej	43
1.1. Stan niepoczytalności. Związek pomiędzy popełnionym i groźącym czynem zabronionym a chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym sprawcy	44

1.2.	Sprawstwo i czyn zabroniony w rozumieniu art. 93g § 1 k.k. Niepoczytalność a strona podmiotowa	46
1.3.	Popętnienie czynu o znacznej społecznej szkodliwości jako podstawa zastosowania detencji psychiatrycznej	59
1.4.	Zasada niezbędności (<i>ultima ratio</i>) orzekania detencji psychiatrycznej	68
1.5.	Zasada proporcjonalności detencji psychiatrycznej. Wysokie prawdopodobieństwo popełnienia kolejnego czynu zabronionego	71
1.6.	Problem stosowania art. 4 k.k. Stosowanie zasady <i>lex severior retro non agit</i> do detencji psychiatrycznej	75
1.7.	Przedawnienie karalności a stosowanie detencji psychiatrycznej	81
2.	Proceduralne aspekty orzekania o detencji psychiatrycznej	85
2.1.	Szczególny charakter postępowania zmierzającego do zastosowania detencji psychiatrycznej	85
2.2.	Obrona obligatoryjna	86
2.3.	Tymczasowe aresztowanie	89
2.4.	Wniosek prokuratora o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających	97
2.5.	Postępowanie w przedmiocie umorzenia postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego jako postępowanie jurysdykcyjne	100
2.6.	Forum rozpoznania wniosku z art. 324 § 1 k.p.k. Skład sądu	103
2.7.	Strony i inni uczestnicy postępowania. Jawność wewnętrzna i zewnętrzna posiedzenia i rozprawy	109
2.8.	Postępowanie dowodowe przed sądem I instancji	115
2.9.	Obowiązek wysłuchania biegłych w postępowaniu zmierzającym do zastosowania detencji psychiatrycznej. Wymogi formalne opinii biegłych. Ocena dowodu z opinii biegłych. Obserwacja psychiatryczna	122
2.10.	Formy orzeczenia sądu. Uzasadnienie orzeczenia o umorzeniu postępowania i zastosowaniu detencji psychiatrycznej. Zwyczajne środki zaskarżenia	132
2.11.	Pokrzywdzony w postępowaniu prowadzonym w sprawie osoby niepoczytalnej	140
2.12.	Nadzwyczajne środki zaskarżenia	145
2.13.	Wpis do Krajowego Rejestru Karnego. Problem stygmatyzacji niepoczytalnego sprawcy czynu zabronionego	148
3.	Wykonywanie detencji psychiatrycznej	150
3.1.	Rodzaje szpitali psychiatrycznych	150
3.2.	Komisja psychiatryczna do spraw środków zabezpieczających	154
3.3.	Procedura umieszczenia sprawcy w odpowiednim szpitalu psychiatrycznym	157
3.3.1.	Wykonalność orzeczenia o umieszczeniu niepoczytalnego sprawcy w szpitalu psychiatrycznym	157
3.3.2.	Kryteria klasyfikowania sprawców do szpitali psychiatrycznych o odpowiednim zabezpieczeniu. Opinia komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających	158
3.3.3.	Postanowienie o wyznaczeniu odpowiedniego szpitala psychiatrycznego	162
3.3.4.	Wykonanie postanowienia o określeniu rodzaju szpitala psychiatrycznego. Postępowanie w wypadku braku miejsc w wyznaczonym szpitalu psychiatrycznym	163

3.3.5.	Kolejność wykonywania kar i środków zabezpieczających	170
3.4.	Przenoszenie sprawcy do innego szpitala psychiatrycznego. Zmiana stopnia zabezpieczenia szpitala, w którym przebywa sprawca	171
3.5.	Wykonywanie detencji w szpitalu psychiatrycznym – zagadnienia szczegółowe. Status prawny niepoczytalnego sprawcy przymusowo umieszczonego w szpitalu psychiatrycznym tytułem środka zabezpieczającego	174
3.5.1.	Przymus leczenia	174
3.5.2.	Regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania środków zabezpieczających. Prawa i obowiązki sprawcy, wobec którego wykonywany jest środek zabezpieczający. Kontrola przedmiotów i pomieszczeń. Osobiste kontakty z osobami odwiedzającymi	178
3.5.3.	Możliwość udzielenia przerwy lub przepustki ze szpitala psychiatrycznego	184
3.5.4.	Stosowanie przymusu bezpośredniego	188
3.5.5.	Nadzór i kontrola nad wykonywaniem detencji psychiatrycznej	193
3.6.	Okresowa kontrola sądu. Zwalnianie sprawcy ze szpitala psychiatrycznego	201
3.6.1.	Okresowa opinia o stanie zdrowia psychicznego sprawcy	202
3.6.2.	Przesłanki zwolnienia sprawcy ze szpitala psychiatrycznego	203
3.6.3.	Trudna sytuacja życiowa sprawcy a możliwość zwolnienia ze środka zabezpieczającego. Pomoc dla sprawcy zwalnianego ze szpitala psychiatrycznego	206
3.6.4.	Kwestie proceduralne związane z orzekaniem o dalszym stosowaniu lub zwolnieniu z detencji. Udział w posiedzeniu sądu oraz wystuchanie biegłych	209
3.7.	Ponowne umieszczenie sprawcy w odpowiednim szpitalu psychiatrycznym	217
3.8.	Przedawnienie wykonania detencji psychiatrycznej	221
4.	Postulaty <i>de lege ferenda</i> sformułowane na podstawie analizy obowiązujących regulacji prawnych	223
Rozdział III Detencja psychiatryczna w świetle badań aktowych		231
1.	Cel, zakres i metodologia przeprowadzonych badań aktowych, opis procedury badawczej oraz sposób prezentacji wyników badań	231
2.	Detencja psychiatryczna w statystykach Prokuratury Generalnej i Ministerstwa Sprawiedliwości	239
3.	Sposób zakończenia postępowania prowadzonego wobec osób niepoczytalnych w świetle danych prokuratur rejonowych	242
4.	Detencja psychiatryczna w świetle badań przeprowadzonych w sądach rejonowych	244
4.1.	Zagadnienia związane z prawem karnym materialnym	244
4.1.1.	Czyny zabronione stanowiące podstawę umieszczenia sprawców niepoczytalnych w szpitalu psychiatrycznym z uwzględnieniem ich kwalifikacji prawnej i narażonego lub naruszonego dobra prawnego	244
4.1.2.	Problem realizacji znamion czynu zabronionego. Czyn ciągły. Występek o charakterze chuligańskim	247

Spis treści

4.1.3.	Stopień społecznej szkodliwości popełnionego czynu zabronionego	255
4.1.4.	Wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego i konieczności zastosowania detencji psychiatrycznej	269
4.2.	Zagadnienia proceduralne	276
4.2.1.	Stosowanie środków zapobiegawczych	276
4.2.2.	Biegli w postępowaniu zmierzającym do umorzenia postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego	281
4.2.3.	Aktywność obrońcy w postępowaniu jurysdykcyjnym	289
4.2.4.	Forum rozpoznania wniosku prokuratora z art. 324 k.p.k. i forma orzeczenia wydanego przez sąd I instancji	290
4.2.5.	Obecność i udział podejrzanego w postępowaniu przed sądem I instancji. Postępowanie dowodowe	292
4.2.6.	Podstawa dowodowa ustaleń faktycznych dotyczących realizacji znamion typu czynu zabronionego oraz ocena dowodów w uzasadnieniu orzeczenia sądu I instancji	299
4.3.	Postępowanie wykonawcze	303
4.3.1.	Uwagi ogólne dotyczące przeprowadzonych badań nad postępowaniem wykonawczym	303
4.3.2.	Odpowiedni szpital psychiatryczny	304
4.3.3.	Umieszczanie sprawcy w odpowiednim szpitalu psychiatrycznym	307
4.3.4.	Sporządzanie okresowych opinii o stanie zdrowia sprawcy oraz orzekanie o dalszym stosowaniu detencji psychiatrycznej w trybie art. 203 i art. 204 k.k.w.	316
4.3.5.	Czas pobytu w szpitalu psychiatrycznym sprawców, którzy zostali zwolnieni z detencji. Przestanki zwolnienia sprawcy ze szpitala psychiatrycznego	323
5.	Podsumowanie wniosków z badań aktowych	332
	Zakończenie	347
	Kwestionariusz badań aktowych	351
	Wykaz źródeł	357

Wykaz źródeł

- Altman S., Horzelski J., Wódka L., *Internacje w latach 1969–1978 w szpitalu w Lublińcu*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Andrejew I., *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1989.
- Andrejew I., Świda W., Wolter W., *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973.
- Angielczyk U., Majchrzak Z., Pawłowska I., *Zasadność wnioskowania o zastosowanie art. 100 k.k. w wypadku ograniczonej poczytalności w świetle analizy orzeczeń sądowo-psychiatrycznych z Oddziału Psychiatrii Sądowej Zespołu Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej w Pruszkowie w latach 1974–1978*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Balicki M., *Przymus w psychiatrii – regulacje i praktyka*, „Prawo i Medycyna” 1999, nr 1.
- Baladynowicz A., *Nadzór ochronny i ośrodek przystosowania społecznego – czy środki zabezpieczające?*, „Studia kryminologiczne, kryminalistyczne i penitencjarne” 1979, t. 9.
- Banasik K., *Przedawnienie w prawie karnym w systemie kontynentalnym i anglosaskim. Przedawnienie karalności przestępstw oraz przedawnienie wykonania kary i innych środków w systemie prawa pisanego na przykładzie Polski i Austrii oraz w systemie common law na przykładzie Wielkiej Brytanii*, Warszawa 2013.
- Banaś-Grabek M., *Przerwa w wykonywaniu środka zabezpieczającego umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 5.
- Barczak-Oplustil A., *Charakter środków zabezpieczających w nowelizacji kodeksu karnego z 20 lutego 2015 r. Wprowadzenie do dyskusji*, „Palestra” 2015, nr 7–8.
- Barczak-Oplustil A., w: *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015.

- Barczak-Oplustil A., *Środki reakcji „prawnokarnej” wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób w perspektywie zasad zawartych w Konstytucji. Wybrane zagadnienia*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2014, nr 4.
- Baworski E., *Z problematyki stosowania środków zabezpieczających na tle orzecznictwa sądów okręgu warszawskiego*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Bereźnicki M., *Niektóre problemy orzecznictwa sądowo-psychiatrycznego w świetle teorii oraz badań empirycznych*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1972, nr 2.
- Bielasiński J., *Z problematyki orzekania, wykonywania i nadzoru nad przebiegiem wykonywania środka zabezpieczającego z art. 94 § 1 kodeksu karnego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2001, t. 9.
- Bieńkowska E., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. G. Rejman, Warszawa 1999.
- Bizoń E., Ludwikowska U., *Niejasne uregulowania prawne dotyczące pacjentów internowanych a prawa pacjentów psychiatrycznych*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1998, t. 7, suplement 3 (8).
- Błachnio-Parzych A., *Glosa do postanowienia SA w Białymstoku z 15 października 2012 r., II AKo 128/12*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2013, nr 5.
- Błachut J., *Sądowy wymiar kary wobec kobiet*, Kraków 1988.
- Błotnicki Z., *Internacja jako środek zabezpieczający w świetle badań akt sądowo-prokuratorских i akt zakładów psychiatrycznych*, „Zeszyty problemowo-analityczne” 1972, nr 24.
- Bogdanowicz E., *Opinia sądowo-psychiatryczna w sprawach karnych – propozycja wzoru jej sporządzenia*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2001, t. 10, z. 3.
- Bogdanowicz E., Hajdukiewicz D., *Opinie sądowo-psychiatryczne po obserwacjach osób z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi. Część I: analiza rodzaju czynów karalnych*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2000, t. 9, z. 2.
- Bogdanowicz E., Hajdukiewicz D., *Opinie sądowo-psychiatryczne po obserwacjach osób z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi. Część II: ocena poczytalności i poważnego niebezpieczeństwa dla porządku prawnego*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2000, t. 9, z. 2.
- Bogdanowicz E., Hajdukiewicz D., *Opinie sądowo-psychiatryczne po obserwacjach szpitalnych osób z zaburzeniami psychotycznymi: (1) analiza rodzaju czynów karalnych*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1999, t. 8, z. 3.
- Bogdanowicz E., Hajdukiewicz D., *Opinie sądowo-psychiatryczne po obserwacjach szpitalnych osób z zaburzeniami psychotycznymi: (2) ocena poczytalności i poważnego niebezpieczeństwa dla porządku prawnego*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1999, t. 8, z. 3.
- Bogdanowicz E., Hajdukiewicz D., *Opinie sądowo-psychiatryczne wydane po obserwacjach szpitalnych w Polsce w latach 1995–1996 – ocena poprawności pod względem formalnym*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1997, t. 6, z. 4.
- Bogunia L., *Projektowane zmiany w wykonywaniu leczniczych środków zabezpieczających*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2003, t. 13.
- Bojarski T., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. T. Bojarski, Warszawa 2013.

- Boratyńska K.T., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2016.
- Boratyńska M., Konieczniak P., *Standardy wykonywania zawodu lekarza*, w: *Prawo medyczne*, red. L. Kubicki, Wrocław 2003.
- Bratek K., *Glosa do postanowienia SN z 27 lutego 2013 r.*, I KZP 27/12, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2014, nr 2.
- Brodzisz Z., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2016.
- Brylak J., *Orzekanie wbrew kierunkowi środka odwoławczego na niekorzyść oskarżonego*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 7–8.
- Brzezińska J., *Kilka uwag o istocie niepoczytalności*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2007, t. 21.
- Buchała K., *System kar, środków karnych i środków zabezpieczających w projekcie kodeksu karnego z 1990 r.*, „Państwo i Prawo” 1991, z. 6.
- Cader A., *Umorzenie postępowania przygotowawczego z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środków zabezpieczających w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2004, t. 16.
- Chlebowska A., *Leczniczno-izolacyjne środki zabezpieczające a gwarancje ochrony wolności i praw (w polskim i niemieckim prawie karnym)*, „Państwo i Prawo” 2009, z. 7.
- Ciechorski J., *Niedopuszczalność udzielenia przepustki podczas internacji psychiatrycznej*, „Państwo i Prawo” 2014, z. 6.
- Cieply F., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2012.
- Cieply F., *Środki zabezpieczające – do zmiany czy likwidacji?*, „Państwo i Prawo” 2015, z. 7.
- Cieply F., *Środki zabezpieczające według koncepcji J. Makarewicza*, w: *Prawo karne w poglądach Profesora Juliusza Makarewicza*, red. A. Grześkowiak, Lublin 2005.
- Cieślak M., Spett K., Wolter W., *Psychiatria w procesie karnym*, Warszawa 1968.
- Cioch K., Mierzejewski P., *Opinia biegłych psychiatrów w procesie karnym w świetle kodeksu postępowania karnego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1999, nr 34.
- Ciszewski L., *Ogólna charakterystyka pacjentów, wobec których stosuje się w szpitalach psychiatrycznych w Polsce środek zabezpieczający. Doniesienia wstępne*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1995, t. 4, z. 2.
- Ciszewski L., Cynkier P., *Ponowne zastosowanie środka zabezpieczającego – charakterystyka pacjentów*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1999, t. 8, z. 3.
- Ciszewski L., Heitzman J., *Internacja – środek zabezpieczający w psychiatrii, podstawy prawne i rzeczywistość*, „Psychiatria Polska” 2010, t. 44, nr 4.
- Ciszewski L., Langiewicz W., *Projekt nowej regulacji wykonywania środków zabezpieczających*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1999, t. 8, z. 2.
- Ciszewski L., Wardeński R., *Założenia organizacyjne i terapeutyczne Regionalnego Ośrodka Psychiatrii Sądowej*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1998, t. 7, suplement 3 (6).
- Czajka M., *Wylączna właściwość sądu w postępowaniu przygotowawczym w świetle nowego k.p.k.*, „Palestra” 1998, nr 3–4.
- Ćwiąkański Z., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1–116 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2012.

- Ćwiąkalski Z., *Nadzwyczajne złagodzenie kary w praktyce sądowej*, Warszawa 1982.
- Daszkiewicz W., *Procesowe zagadnienia środków zabezpieczających*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, z. 1.
- Dąbkiewicz K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2011.
- Dąbrowski S., Pietrzykowski J., *Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego. Komentarz*, Warszawa 1997.
- Długosz J., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 32–116*. Tom II, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2011.
- Długosz J., *Nowa postać środków zabezpieczających jako alternatywna reakcja na czyn zabroniony*, w: *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka, Olsztyn 2015.
- Długosz J., *Ograniczenie wolności i praw osobistych w świetle dopuszczalności stosowania środków zabezpieczających o charakterze leczniczo-izolacyjnym*, w: *Prawo wobec wyzwań współczesności*, t. VI, red. B. Guzik, N. Buchowska, P. Wiliński, Poznań 2010.
- Domysławski M., Domysławska B., Rzeszut W., Tołwiński T., *Analiza internowanych w szpitalu w Choroszczy w latach 1974–1978 wraz z oceną katamnesticzną*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Dornfeld A., *Analiza stosowania środka zabezpieczającego wobec niepoczytalnego sprawcy w Samodzielnym Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. ks. bp. J. Nathana w Branicach w latach 1997–2002*, w: *Problemy diagnostyki i terapii w ujęciu nauk przyrodniczych i społecznych*, „Studia Humanistyczne Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu”, red. B. Płonka-Syroka, 2012, nr 6.
- Duda J., *Komentarz do ustawy o ochronie zdrowia psychicznego*, Warszawa 2009.
- Dudka K., *Glosa do uchwały SN z 25 lutego 2005, I KZP 35/04*, „Państwo i Prawo” 2005, z. 7.
- Durczak-Żochowska S., *Glosa do postanowienia SN z 28 września 2006 r., I KZP 23/06*, „Probacja” 2009, nr 2.
- Eichstaedt K., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2016*, red. D. Świecki, Warszawa 2016.
- Eichstaedt K., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Tom I, red. D. Świecki, Warszawa 2015.
- Eichstaedt K., *Glosa do uchwały SN z 25 lutego 2005 r., I KZP 35/04*, „Palestra” 2007, nr 3–4.
- Eichstaedt K., *Orzekanie o obserwacji psychiatrycznej*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 9.
- Eichstaedt K., *Środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, wątpliwości związane z orzekaniem*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 12.
- Eichstaedt K., Gałęcki P., Depko A., *Metodyka pracy biegłego psychiatry, psychologa oraz seksuologa w sprawach karnych*, Warszawa 2012.
- Falicki Z., Chrzanowski W., *Zagadnienia tajemnicy lekarskiej w orzecznictwie sądowo-psychiatrycznym na podstawie analizy 150 opinii sądowo-psychiatrycznych wydanych w sprawach karnych*, „Psychiatria Polska” 1981, t. 15, nr 2.
- Filar M., *Wylączenie odpowiedzialności karnej*, w: *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, Warszawa 1998, z. 18.

- Fredrich-Michalska I., Stachurska-Marcińczak B. (oprac. red.), *Nowe kodeksy karne – z 1997 r. z uzasadnieniami*, Warszawa 1997.
- Gaberle A., *Postępowanie przyspieszone w polskim procesie karnym*, Warszawa–Kraków 1975.
- Gaberle M., *Ekspertyza kompleksowa w sprawie stanu zdrowia psychicznego oskarżonego – zagadnienia węzłowe*, w: *Psychologiczne i psychiatryczne opiniodawstwo sądowe w ramach nowych uregulowań prawnych*, red. J.M. Stanik, Z. Majchrzak, Katowice 2001.
- Gierowski J.K., *Błędy w opiniowaniu sądowo-psychologicznym w świetle podstawowych standardów psychologii sądowej*, „Palestra” 2004, nr 7–8.
- Gierowski J.K., *Ochrona praw osób chorych psychicznie*, w: *System Prawa Karnego. Tom 7. Środki zabezpieczające*, red. L.K. Paprzycki, Warszawa 2012.
- Gierowski J.K., *Propozycje psychologa dotyczące nowelizacji ustaw karnych*, „Problemy Praworządności” 1981, nr 10.
- Gierowski J.K., *Przymus w leczeniu i rehabilitacji psychiatrycznej*, w: *System Prawa Karnego. Tom 7. Środki zabezpieczające*, red. L.K. Paprzycki, Warszawa 2012.
- Gierowski J.K., *Rola biegłego psychologa w opiniowaniu o poczytalności – problemy diagnostyczne i kompetencyjne*, w: *Postępowanie karne i cywilne wobec osób zaburzonych psychicznie. Wybrane zagadnienia z psychiatrii, psychologii i seksuologii sądowej*, red. J.K. Gierowski, A. Szymusik, Kraków 1996.
- Gierowski J.K., *Współpraca opiniodawcza psychiatryczno-psychologiczna w świetle nowych regulacji prawnych*, w: *Psychologiczne i psychiatryczne opiniodawstwo sądowe w ramach nowych uregulowań prawnych*, red. J.M. Stanik, Z. Majchrzak, Katowice 2001.
- Gierowski J.K., Heitzman J., Zyss T., *Porównanie zasad stosowania środków zabezpieczających w Polsce i Republice Federalnej Niemiec*, „Palestra” 1992, nr 11–12.
- Gierowski J.K., Jaśkiewicz-Obydzińska T., Najda M., *Psychologia w postępowaniu karnym*, Warszawa 2008.
- Gierowski J.K., Paprzycki L.K., *Niepoczytalność i psychiatryczne środki zabezpieczające. Zagadnienia prawno-materialne, procesowe, psychiatryczne i psychologiczne*, Warszawa 2013.
- Gierowski J.K., Paprzycki L.K., *Środki zabezpieczające: umieszczenia w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, w zakładzie karnym, w zakładzie zamkniętym przeznaczonym dla sprawców przestępstw skierowanych przeciwko wolności seksualnej popełnionych w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych albo skierowania takich sprawców na leczenie ambulatoryjne*, w: *System Prawa Karnego. Tom 7. Środki zabezpieczające*, red. L.K. Paprzycki, Warszawa 2012.
- Gierowski J.K., Szymusik A., *Reforma prawa karnego z perspektywy psychiatrii i psychologii sądowej*, „Palestra” 1996, nr 3–4.
- Giezek J., *Świadomość sprawcy czynu zabronionego*, Warszawa 2013.
- Glaser S., Mogilnicki A., *Kodeks karny. Komentarz*, Kraków 1934.
- Golonka A., *Niepoczytalność i poczytalność ograniczona*, Warszawa 2013.
- Gordon T., *Komentarz do Rekomendacji 1235 (1994) o psychiatrii i prawach człowieka*, w: *Międzynarodowe standardy wykonywania kar*, red. T. Szymanowski, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2011, nr specjalny 72–73.

- Gordon T., *Udział psychologa w opiniowaniu zastosowania (bądź uchylenia) środków zabezpieczających, przewidzianych w art. 93–96 kk*, w: *Psychologiczne i psychiatryczne opiniodawstwo sądowe w ramach nowych uregulowań prawnych*, red. J.M. Stanik, Z. Majchrzak, Katowice 2001.
- Góralski P., *O konieczności przestrzegania założeń koncepcyjno-funkcjonalnych dotyczących środków zabezpieczających oraz środków karnych w kodeksie karnym z 1997 r.*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2011, z. 1.
- Góralski P., *Przekształcenia koncepcji środków zabezpieczających w polskim prawie karnym*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2012, t. 28.
- Góralski P., *Stosowanie środków zabezpieczających wobec sprawców czynów karalnych popełnionych w ramach poszczególnych form stadialnych i zjawiskowych*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2014, t. 31.
- Góralski P., *Środki zabezpieczające a zakaz reformationis in peius*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 2.
- Góralski P., *Środki zabezpieczające a zasada lex severior retro non agit*, „Ius Novum” 2014, nr 1.
- Góralski P., *Środki zabezpieczające w polskim prawie karnym*, Warszawa 2015.
- Góralski P., *Zagadnienia odpowiedniego stosowania dyrektyw wymiaru kary do środków zabezpieczających (art. 56 Kodeksu karnego)*, „Przegląd Sądowy” 2014, nr 2.
- Górniok O. (aktualizacja Bojarski J.), w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2012.
- Górniok O., Hoc S., Kalitowski M., Przyjemski S.M., Sienkiewicz Z., Szumski J., Tyszkiewicz L., Wąsek A., *Kodeks karny. Komentarz. Tom I. Art. 1–116*, Gdańsk 2005.
- Grajewski J., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1–424 k.p.k.*, red. J. Grajewski, Warszawa 2010.
- Gruza E., *O błędach i ich przyczynach w opiniach biegłych*, w: *Doctrina multiplēt veritas una. Księga Jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Mariuszowi Kulickiemu Twórcy Katedry Kryminalistyki z okazji 35-lecia powołania Katedry na Wydziale Prawa i Administracji UMK*, red. A. Blusiewicz, A. Marek, V. Kwiatkowska-Darul, Toruń 2004.
- Gruza E., *Psychologia sądowa dla prawników*, Warszawa 2009.
- Grześkowiak A., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2012.
- Grześkowiak A., *Nullum crimen, nulla poena sine lege anteriori*, w: *Prawa człowieka. Model prawny*, red. R. Wieruszewski, Wrocław, Warszawa, Kraków 1991.
- Gulla B., *Ekspertyza psychologiczno-sądowa*, w: *Białe plamy w psychologii sądowej*, red. B. Gulla, I. Niewiadomska, M. Wysocka-Pleczyk, Kraków 2010.
- Gurgul J., *Glosa do wyroku SN z 28 sierpnia 2002 r., II KKN 368/00*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 4.
- Habzda-Siwiek E., *Dylematy związane z opinią o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego (refleksje wokół art. 202 k.p.k.)*, w: *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, red. K. Krajewski, Warszawa 2007.

- Habzda-Siwiek E., *Diagnoza stanu psychicznego sprawcy a rozstrzygnięcia w procesie karnym*, Kraków 2002.
- Habzda-Siwiek E., *Opinia o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego. Aktualne problemy*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2006, z. 2.
- Hajdukiewicz D., *Opinia sądowo-psychiatryczna i nieprawidłowości przy jej sporządzaniu*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1995, t. 4, z. 2.
- Hajdukiewicz D., *Opinie sądowo-psychiatryczne po sześciu latach obowiązywania kodeksów karnych z 1997 r.*, „Prawo i Medycyna” 2004, nr 4.
- Hajdukiewicz D., *Podstawy prawne opiniowania sądowo-psychiatrycznego w postępowaniu karnym, w sprawach o wykroczenia oraz w sprawach nieletnich*, Warszawa 2007.
- Hajdukiewicz D., *Problemy z oceną wysokiego prawdopodobieństwa powtórzenia czynu o znacznej społecznej szkodliwości*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2006, t. 15, z. 1.
- Hajdukiewicz D., *Skuteczność realizacji środka zabezpieczającego w kontekście opinii o braku przesłanek do jego kontynuacji*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2009, t. 18, z. 4.
- Hajdukiewicz D., *Środki zabezpieczające w kodeksie karnym i w opiniach biegłych psychiatrów oraz niektóre problemy z ich stosowaniem*, „Psychiatria Polska” 2006, t. 40, nr 3.
- Hajdukiewicz D., *Ultima ratio stosowania środków zabezpieczających związanych z umieszczeniem w szpitalu psychiatrycznym*, „Psychiatria Polska” 2006, t. 40, nr 4.
- Hajdukiewicz D., Duriasz-Rowińska H., *Niektóre problemy związane z internowaniem w szpitalu psychiatrycznym sprawców czynów karalnych o poczytalności ograniczonej*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1995, t. 4, z. 2.
- Heitzman J., *Konstrukcja opinii sądowo-psychiatrycznej*, w: *Postępowanie karne i cywilne wobec osób zaburzonych psychicznie. Wybrane zagadnienia z psychiatrii, psychologii i seksuologii sądowej*, red. J.K. Gierowski, A. Szymusik, Kraków 1996.
- Heitzman J., Zyss T., *Znaczenie badań dodatkowych w sądowym opiniowaniu psychiatrycznym*, w: *Postępowanie karne i cywilne wobec osób zaburzonych psychicznie. Wybrane zagadnienia z psychiatrii, psychologii i seksuologii sądowej*, red. J.K. Gierowski, A. Szymusik, Kraków 1996.
- Hofmański P., Paprzycki L.K., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2012.
- Hofmański P. Paprzycki L.K., *Środki zabezpieczające*, w: *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, Warszawa 1999, z. 26.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 1–296*, Tom I, red. P. Hofmański, Warszawa 2011.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 297–467*, Tom II, red. P. Hofmański, Warszawa 2011.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 468–682*, Tom III, red. P. Hofmański, Warszawa 2012.
- Hofmański P., Zabłocki S., *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Kraków 2006.
- Hołda Z., Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2007.
- Hudzik M., *Kilka uwag o obserwacji psychiatrycznej w postępowaniu karnym na marginesie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2007 r.*, SK 50/06, „Diariusz Prawniczy” 2008, nr 1 (6).

- Huzar E., *Zwolnienie ze szpitala psychiatrycznego na podstawie art. 101 k.k.*, „Nowe Prawo” 1973, nr 11.
- Izydorczyk J., *Glosa do uchwały SN z 19 sierpnia 1999 r.*, I KZP 21/99, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 10.
- Jamontt J., Rappaport E. St., Lemkin R., *Kodeks karny r. 1932 z dostosowaniami do kodeksu tezami z orzeczeń Sądu Najwyższego, odpowiedniami ustępami uzasadnienia projektu Komisji Kodyfikacyjnej oraz ze skorowidzem*, Warszawa 1932.
- Jamroży R., *Obrona obligatoryjna w procesie karnym*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2000, t. 6.
- Janiszevska-Talago E., *Modele orzekania i wykonywania leczniczych środków zabezpieczających*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego” 1989, nr 32.
- Janiszevska-Talago E., *Szkoła antropologiczna prawa karnego w Polsce*, Warszawa 1965.
- Jankowska M., Witkowska K., *Niepoczytalność w prawie karnym, w prawie cywilnym a udział i reprezentacja stron procesowych z zakłóceniami czynności psychicznych w procesie karnym*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011, nr 2.
- Jaroszewski Z., *Opinie sądowo-psychiatryczne i środki leczniczo-zabezpieczające w świetle ankiety i statystyki szpitali psychiatrycznych*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Jaroszewski Z., *Środki leczniczo-zabezpieczające w polskiej opiece sądowo-psychiatrycznej*, „Zeszyty problemowo-analityczne” 1972, nr 24.
- Jasiński W., *Glosa do postanowienia SA z 14 kwietnia 2010 r.*, II AKz 176/10, LEX/el. 2011.
- Jasiński W., *Jawność zewnętrzna posiedzeń sądowych w polskim procesie karnym*, „Państwo i Prawo” 2009, z. 9.
- Jasiński W., *Pokrzywdzony w postępowaniu przeciwko niepoczytalnemu*, w: *Karnomaterialne i procesowe aspekty naprawienia szkody w świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, red. Z. Cwiągalski, G. Artymiak, Warszawa 2010.
- Jeż-Ludwichowska M., Kala D., *Obserwacja psychiatryczna w zakładzie leczniczym jako czynność dowodowa i środek przymusu procesowego*, w: *Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Andrzejowi Markowi*, red. V. Konarska-Wrzošek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz, Warszawa 2010.
- Kaczanowski F., *Organizacja orzecznictwa sądowo-psychiatrycznego na terenie Polski*, „Zeszyty problemowo-analityczne” 1972, nr 24.
- Kaczmarek T., *Spory wokół charakteru odpowiedzialności karnej sprawców przestępstw popełnionych w warunkach zawinionej niepoczytalności*, „Państwo i Prawo” 2004, z. 1.
- Kaczmarska D., *Glosa do uchwały SN z 25 lutego 2005 r.*, I KZP 35/04, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 1.
- Kala D., *Badanie psychiatryczne oskarżonego połączone z obserwacją w zakładzie leczniczym – zagadnienia materialnoprawne i procesowe*, w: *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego w świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, red. Z. Cwiągalski, G. Artymiak, Warszawa 2009.
- Kalisz T., *Kilka uwag w sprawie interpretacji art. 80 k.k.w. Decyzja (zarządzenie) o zmianie kolejności wykonywania kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolno-*

- ści oraz w zakresie środków zabezpieczających, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2010, t. 26.
- Kalisz T., Kwieciński A., *Kontrola i nadzór nad wykonywaniem leczniczych środków zabezpieczających*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 7–8.
- Kalisz T., Kwieciński A., *Projektowane zmiany w zakresie stosowania i wykonywania leczniczych środków zabezpieczających (uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w wersji z 17 kwietnia 2014 r.)*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2014, nr 83.
- Kańczukowski I., Kędzióra E., Siemienuk T., *Leczenie w szpitalu psychiatrycznym czy w warunkach zakładu karnego na oddziałach specjalnych w przypadku zastosowania art. 25 § 2 k.k.*, w: *Materiały VI Krajowej Konferencji Sekcji Psychiatrii Sądowej PTP Jadwisin 5–7 VI 1987*, red. J. Sobkowiak, E. Milewska, T. Gordon, Warszawa 1988.
- Kardas P., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1–116 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2012.
- Kaszyński H., Cechnicki A., *Polscy pracodawcy wobec zatrudniania osób chorych psychicznie*, „Psychiatria Polska” 2011, t. 45, nr 1.
- Kędzierski B., *Glosa do postanowienia SA w Katowicach z 2 lipca 2015 r., II AKZw 898/15, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2016, nr 9.*
- Klimczak E., Piątkiewicz Z., *Wyniki badań akt spraw karnych w aspekcie zagadnień związanych z orzeczeniem sądowo-psychiatrycznym*, „Zeszyty problemowo-analityczne” 1972, nr 24.
- Kładoczny P., *Reforma czy rewolucja? Nowy kształt środków zabezpieczających*, „Studia Iuridica” 2016, t. 65.
- Kłączyńska N., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2012.
- Kmieciak R., *Pokrzywdzony w postępowaniu karnym przeciwko osobie niepoczytalnej (art. 31 § 1 k.k.)*, w: *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego w świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, red. Z. Cwiąkalski, G. Artymiak, Warszawa 2009.
- Kmieciak R., *Posiedzenie sądu w procesie karnym. Prawnokarna problematyka orzekania poza rozprawą*, Lublin 1993.
- Kociubiński W., *Orzekanie o środku zabezpieczającym z art. 94 § 1 nowego kodeksu karnego w świetle nowego kodeksu postępowania karnego*, „Przegląd Sądowy” 1999, nr 3.
- Kocur J., Bukowski J., Majchrzyk Z., *Psychiatria wobec praw człowieka*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1998, t. 7, suplement 3 (8).
- Kolasiński B., *Dowód z opinii biegłych psychiatrów w praktyce prokuratorów okręgu szczecińskiego*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2000, t. 9, suplement 4 (12).
- Kolasiński B., *Glosa do postanowienia SN z 11 grudnia 1998 r., III KKN 219/97*, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 11.
- Kolasiński B., *Internacja psychiatryczna w Kodeksie Karnym z 1997 roku*, „Wiadomości Psychiatryczne” 2002, t. 5, nr 2.
- Kolasiński B., *Wybrane materialne i procesowe problemy internacji psychiatrycznej*, w: *Księga jubileuszowa z okazji 15-lecia Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego*, red. Z. Ofiarski, Szczecin 2004.

- Kolasiński B., *Wybrane procesowe aspekty orzekania środków zabezpieczających*, w: *Iure et Facto, Księga jubileuszowa ofiarowana Doktorowi Józefowi Gurgulowi*, red. J. Wójcikiewicz, Kraków 2006.
- Kolasiński B., Korecka D., *Internacja psychiatryczna – teoria i praktyka*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 6.
- Kolendowska-Matejczuk M., *Glosa do postanowienia SN z 17 grudnia 2010 r.*, V KK 383/10, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2011, nr 12.
- Komadowska A., *Istota środków zabezpieczających – uwagi na tle kodeksu karnego z 1932 r.*, w: *Ius et Historia. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Jerzemu Markiewiczowi*, red. T. Guz, W. Bednarek, M.R. Pałubska, Lublin 2011.
- Komadowska A., *Wpływ zaburzeń psychicznych na odpowiedzialność karną sprawcy czynu zabronionego*, Lublin 2015.
- Konecki J., *Niepoczytalny sprawca czynu zabronionego w postępowaniu karnym*, Warszawa 2015.
- Koper R., *Jawność rozprawy głównej a ochrona prawa do prywatności w procesie karnym*, Warszawa 2010.
- Kornak M., *Glosa do postanowienia SN z 27 lutego 2013 r.*, I KZP 27/12, LEX/el. 2013.
- Kostarczyk-Gryszka J., *Problemy prawa karnego międzynarodowego*, „Nowe Prawo” 1970, nr 9.
- Kowalski P., *Zastosowanie art. 4 § 1 kodeksu karnego do środków zabezpieczających*, „Palestra” 2017, nr 1–2.
- Kozielewicz W., *Pojęcie niepoczytalności w doktrynie prawa karnego i orzecznictwie Sądu Najwyższego*, „Palestra” 2007, nr 1–2.
- Krajewski K., *Kilka uwag w kwestii tzw. dwutorowości prawa karnego*, w: *Pozbawienie wolności – funkcje i koszty. Księga Jubileuszowa Profesora Teodora Szymanowskiego*, red. A. Rzepliński, I. Rzeplińska, M. Niełacna, P. Wiktorska, Warszawa 2013.
- Krajewski K., *Rys historyczny*, w: *System Prawa Karnego. Tom 7. Środki zabezpieczające*, red. L.K. Paprzycki, Warszawa 2012.
- Krakowiak D., *Glosa do postanowienia SN z dnia 10 listopada 2015 r.*, IV KK 254/15, LEX/el. 2016.
- Królikowski M., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1–31. Tom I*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2011.
- Krzymiński S., *Internacja – prawo czy pozory prawa?*, „Psychiatria Polska” 2010, t. 44, nr 2.
- Krzymiński S., Piotrowska E., Czekaj M., *Internacja – dlaczego?*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2009, t. 18, z. 4.
- Kucwaj M., *Niepoczytalność sprawcy jako podstawa umorzenia postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 1.
- Kudrelek J., *Choroba psychiczna jako przyczyna zawieszenia postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 11–12.
- Kudrelek J., *Zasada proporcjonalności a badanie stanu zdrowia psychicznego oskarżonego*, w: *Zasada proporcjonalności w prawie karnym*, red. T. Dukiet-Nagórska, Warszawa 2010.
- Kurowski M., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I*, red. D. Świecki, Warszawa 2015.

- Kutek E., *Postępowanie przygotowawcze zmierzające do wnioskowania o umieszczenie w zakładzie psychiatrycznym osoby popełniającej w stanie niepoczytalności czyn zabroniony*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2007, t. 21.
- Kunicka-Michalska B., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. G. Rejman, Warszawa 1999.
- Kwiatkowski Z., *Glosa do uchwały SN z 23 kwietnia 2002 r., I KZP 7/02*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 5.
- Kwieciński A., *Cele stosowania i wykonywania leczniczych środków zabezpieczających*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2006, t. 19.
- Kwieciński A., *Kwestia stosowania przymusu bezpośredniego oraz leczniczego w trakcie wykonywania leczniczych środków zabezpieczających*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2009, t. 25.
- Kwieciński A., *Lecznicze środki zabezpieczające w polskim prawie karnym i praktyka ich wykonywania*, Wrocław 2009.
- Kwieciński A., *Lecznicze środki zabezpieczające w ujęciu kodeksów karnych z lat 1932, 1969 i 1997*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2003, t. 13.
- Kwieciński A., *Status prawny internowanego w zakładzie zamkniętym w ramach orzeczonego środka zabezpieczającego*, w: *Problemy penologii i praw człowieka na początku XXI stulecia. Księga poświęcona pamięci Profesora Zbigniewa Hołdy*, red. B. Stańdo-Kawecka, K. Krajewski, Warszawa 2011.
- Kwieciński A., *Utrzymanie tymczasowego aresztowania w trybie art. 264 § 3 k.p.k. w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11.
- Kwieciński A., *Wybrane problemy związane ze stosowaniem i wykonywaniem tymczasowego aresztowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2010, t. 26.
- Kwieciński A., *Wykonywanie leczniczych środków zabezpieczających w świetle nowelizacji kodyfikacji karnych w 2003 roku*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2005, t. 17.
- Kwieciński A., *Zadania Komisji Psychiatrycznej do spraw Środków Zabezpieczających. Stan obecny i postulaty zmian normatywnych*, „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii” 2013, nr 3.
- Lachowski J., *Przejawy obiektywizacji odpowiedzialności karnej w k.k. z 1997 r.*, „Studia prawnicze” 2006, z. 1.
- Laskowski M., *Kasacja obrońcy i pełnomocnika po 1 lipca 2015 r.*, w: *Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r. Przewodnik po zmianach*, red. P. Wiliński, Warszawa 2015.
- Leksowski W., *Niewykorzystanie dokumentacji lekarskiej jako źródło niepełnej opinii sądowo-psychiatrycznej: analiza przypadku*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1998, t. 7, suplement 2 (4).
- Lelental S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2010.
- Lipczyńska M., *Stosowanie środków zabezpieczających jako tryb szczególny procesu karnego*, „Nowe Prawo” 1978, nr 1.

- Liszewska A., *Strona podmiotowa czynu i wina a niepoczytalność*, w: *Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, t. II, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012.
- Liżyńska K., *Obserwacja psychiatryczna oskarżonego w zakładzie leczniczym*, „Państwo i Prawo” 2016, nr 11.
- Liżyńska K., Płońska A., *Z zakresu leczniczych środków zabezpieczających*, w: *Interdyscyplinarność badań w naukach penalnych*, red. I. Sepiolo, Warszawa 2012.
- Ładoś S., *Pozycja prawna oskarżonego z zaburzeniami psychicznymi*, Warszawa 2013.
- Łuczynski P., *Wyłączenie od zakazu reformationis in peius w postępowaniu ponownym w procesie karnym związane ze stosowaniem środków zabezpieczających*, „Przegląd Sądowy” 2013, nr 7–8.
- Majchrzyk Z., *Psychologia sądowa. Aktualne problemy opiniowania dorosłych*, Warszawa 2012.
- Majewski J., *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015.
- Makarewicz J., *Kodeks karny z komentarzem*, Lwów 1938.
- Makowski W., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1937.
- Makowski W., *Środki ochronne wobec recydywistów i przestępców anormalnych (Referat na V Zjazd prawników i ekonomistów polskich)*, Kraków 1916.
- Malik K., *Stany wyjątkowe a środki zabezpieczające w świetle materiałów Specjalistycznego Psychiatrycznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Jarosławiu*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Marcinkowski W., *Glosa do uchwały SN z 25 lutego 2005 r., I KZP 35/04*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2005, nr 2.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010.
- Mazur P., Nowak W., *Sytuacja prawna opiekuna oskarżonego ubezwłasnowolnionego całkowicie w polskim postępowaniu karnym przed sądem pierwszej instancji*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2007, z. 1.
- Miszczak D., *Glosa do postanowienia SN z 30 sierpnia 2007 r., II KZ 25/07*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2008, nr 5.
- Misztal-Konecka J., Konecki J., *Orzekanie w postępowaniu karnym o środku zabezpieczającym umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 11–12.
- Miśkiewicz P., *Ochrona zdrowia psychicznego w dokumentach WHO*, w: *Ochrona zdrowia psychicznego w Polsce: wyzwania, plany, bariery, dobre praktyki. Raport RPO*, red. J. Wciórka, Warszawa 2014.
- Moczulski W., Bizoń E., *Internowanie stosowane w toku postępowania przygotowawczego a problem gwarancji procesowych podejrzanego*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Modrzejewska-Wójcik D., Mącznik G., *Zarządzanie ryzykiem – prawne, kliniczne i praktyczne kryteria oceny zagrożenia popełnienia kolejnego czynu zabronionego przez niepoczytalnego sprawcę*, w: *Białe plamy w psychologii sądowej*, red. B. Gulla, I. Niewiadomska, M. Wysocka-Pleczyk, Kraków 2010.
- Moskalewicz J., *Ochrona zdrowia psychicznego w dokumentach UE*, w: *Ochrona zdrowia psychicznego w Polsce: wyzwania, plany, bariery, dobre praktyki. Raport RPO*, red. J. Wciórka, Warszawa 2014.

- Muszyńska A., *Środki zabezpieczające o charakterze leczniczym według kodeksu karnego z 1997 r.*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 1999, t. 4.
- Nelken J., *W sprawie zmian w unormowaniu stosowania leczniczych środków zabezpieczających*, „Nowe Prawo” 1985, nr 4.
- Nita B., Światłowski A.R., *O retroaktywności prawa karnego (uwagi polemiczne na tle artykułu W. Wróbla)*, „Przegląd Sądowy” 1994, nr 3.
- Nowikowski I., *Postępowanie w przedmiocie wniosku o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających (art. 324 k.p.k.) – zagadnienia wybrane*, w: *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Stanisławowi Stachowiakowi*, red. A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiewicz, P. Wiliński, Warszawa 2008.
- Ochman W., *Zażalenie na postanowienie co do uchylenia środka zabezpieczającego*, „Nowe Prawo” 1972, nr 2.
- Opala P., *Składy sądu w postępowaniu w przedmiocie umorzenia postępowania i zastosowania środków zabezpieczających*, „Studia Iuridica Lublinensia”, 2010, t. 13.
- Osiński L., w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, red. J. Lachowski, Warszawa 2016.
- Ozóg-Wróbel K., *Wykonywanie środków zabezpieczających na podstawie przepisów kodeksu karnego wykonawczego*, „Roczniki Nauk Prawnych. Prawo, Prawo kanoniczne, Administracja” 2014, t. 24, nr 1.
- Paprzycki L.K., *Dyrektywy orzekania środka zabezpieczającego umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym*, w: *Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Andrzejowi Markowi*, red. V. Konarska-Wrzosek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz, Warszawa 2010.
- Paprzycki L.K., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1–424 k.p.k.*, red. J. Grajewski, Warszawa 2010.
- Paprzycki L.K., *Kryteria oceny opinii biegłego psychiatry i psychologa w postępowaniu karnym*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2000, t. 9, suplement 4 (12).
- Paprzycki L.K., *Niepoczytalność i psychiatryczne środki zabezpieczające – o potrzebie nowelizacji przepisów art. 31 oraz 93–95 k.k. z 1997 r.*, w: *Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, t. II, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012.
- Paprzycki L.K., *Obraza przepisów postępowania dotyczących przeprowadzania dowodu z opinii biegłego – jako podstawa wniesienia środka odwoławczego, ze szczególnym uwzględnieniem opinii psychiatryczno-psychologicznej*, w: *Środki zaskarżenia w procesie karnym. Księga pamiątkowa ku czci prof. Zbigniewa Dody*, red. A. Gaberle, S. Waltoś, Kraków 2000.
- Paprzycki L.K., *Osoba niepełnosprawna psychicznie w prawie i postępowaniu karnym. Zarys problematyki*, „Forum Iuridicum” 2002, nr 1.
- Paprzycki L.K., *Podstawowe zasady opiniowania sądowo-psychiatrycznego co do poczytalności oskarżonego i zdolności jego uczestnictwa w postępowaniu karnym – zagadnienia prawne*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 1997, t. 6, suplement 1 (4).
- Paprzycki L.K., *Udział biegłego psychologa w polskim procesie karnym*, „Palestra” 1998, nr 11–12.

- Paprzycki L.K., *Umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym (art. 99 i 100 § 1 k.k.) w świetle poglądów doktryny i orzecznictwa Sądu Najwyższego*, w: *Materiały VI Krajowej Konferencji Sekcji Psychiatrii Sądowej PTP Jadwisin 5–7 VI 1987*, red. J. Sobkowiak, E. Milewska, T. Gordon, Warszawa 1988.
- Paprzycki L.K., *Wprowadzenie*, w: *Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego*, Kraków 1996.
- Pastwa-Wojciechowska B., Błażek M., *Profesjonalizm czy brak profesjonalizmu? Najczęstsze błędy formalne i metodologiczne opiniowania psychologiczno-sądowego w sprawach karnych*, w: *Białe plamy w psychologii sądowej*, red. B. Gulla, I. Niewiadomska, M. Wysocka-Pleczyk, Kraków 2010.
- Peiper L., *Komentarz do kodeksu karnego, Prawa o wykroczeniach, przepisów wprowadzających obie te ustawy oraz do rozporządzenia Prezydenta R.P. o niektórych przestępstwach przeciw bezpieczeństwu państwa z dnia 24 października 1934 r. (Dz.U. nr 94, poz. 851) z uwzględnieniem ustawy karnej skarbowej, Ordynacji podatkowej, Kodeksu karnego wojskowego, ustaw dodatkowych, orzecznictwa Sądu Najwyższego*, Kraków 1936.
- Petelski M., *Stosowanie środków zabezpieczających z perspektywy dużego terenowego szpitala psychiatrycznego*, w: *Materiały VI Krajowej Konferencji Sekcji Psychiatrii Sądowej PTP Jadwisin 5–7 VI 1987*, red. J. Sobkowiak, E. Milewska, T. Gordon, Warszawa 1988.
- Petelski M., *Środki leczniczo-zabezpieczające w praktyce niektórych szpitali psychiatrycznych*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Petelski M., Króliczewska I., *Analiza przypadków skierowanych do Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Świeciu w trybie zastosowania środka zabezpieczającego w latach 1974–1978*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Piekutowska I., Ścigała F., *Wielokierunkowa analiza internowanych w Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Starogardzie Gdańskim – Kocborowie*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Pietrak M., *Środki zabezpieczające w świetle nowelizacji prawa karnego z 20.2.2015 r.*, „Monitor Prawniczy” 2015, nr 13.
- Pikulski S., Szwejkowska M., *Wybrane zagadnienia dotyczące wykorzystania wiedzy z zakresu psychiatrii i psychologii na potrzeby stosowania internacji psychiatrycznej z art. 94 k.k.*, w: *Nauki penalne wobec szybkich przemian socjokulturowych. Księga jubileuszowa Profesora Mariana Filara*, Tom II, red. A. Adamski, J. Bojarski, P. Chrzczonowicz, M. Leciak, Toruń 2012.
- Pikulski S., Szwejkowska M., Dziembowski R., *Prawa pacjenta w kontekście stosowania internacji psychiatrycznej z art. 94 k.k.*, w: *Podmiotowość w prawie*, red. B. Sitek, M. Szwejkowska, Olsztyn 2012.
- Pobocho J., *Powstawanie błędów w opiniach sądowo-psychiatrycznych i ich wykrywanie*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2000, t. 9, suplement 4 (12).
- Pobocho J., *Prawne i kliniczne problemy poważnego niebezpieczeństwa dla porządku prawnego*, w: *Materiały VI Krajowej Konferencji Sekcji Psychiatrii Sądowej PTP Jadwisin 5–7 VI 1987*, red. J. Sobkowiak, E. Milewska, T. Gordon, Warszawa 1988.

- Pobochoa J., Paprzycki L.K., *Wyniki ogólnopolskiej ankiety nt. „Oczekiwania prawa wobec psychiatrii sądowej”*, „Diariusz Prawniczy” 2008, nr 1 (6).
- Politowicz K.A., *Przesłanki, charakter i tryb uzyskania opinii podmiotów konsultacyjnych w postępowaniach sądów w kierunku stosowania środków zabezpieczających*, „Probacja” 2011 nr 1.
- Postulski K., *Glosa do postanowienia s. apel. z dnia 12 lutego 2015 r., II AKZw 1490/14*, LEX/el. 2015.
- Postulski K., *Glosa do postanowienia s. apel z dnia 2 lutego 2016 r., II AKZw 7/16*, LEX/el. 2016.
- Postulski K., *Glosa do postanowienia SN z dnia 27 lutego 2013 r., I KZP 27/12*, LEX/el. 2013.
- Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2016.
- Postulski K., *Orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych w pierwszym roku obowiązywania zmian przepisów kodeksu karnego wykonawczego*, „Probacja” 2013, nr 1.
- Postulski K., *Postępowanie przed sądem w zmienionym kodeksie karnym wykonawczym*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 2.
- Postulski K., *Postępowanie sądowe w zakresie wykonywania orzeczeń o zastosowaniu środków zabezpieczających leczniczych*, „Nowe Prawo” 1984, nr 7–8.
- Postulski K., *Prawo skazanego do obrony w zmienionym kodeksie karnym wykonawczym*, „Palestra” 2012, nr 7–8.
- Postulski K., *Wykonywanie środków zabezpieczających leczniczych*, w: *System Prawa Karnego. Tom 7. Środki zabezpieczające*, red. L.K. Paprzycki, Warszawa 2012.
- Potulski J., *Gwarancje stosowania środków zabezpieczających w świetle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 11.
- Potulski J., *Środki zabezpieczające jako forma reakcji karnej*, „Gdańskie Studia Prawnicze”, 2008, t. 19.
- Przesławski T., *Funkcja czynnika psychicznego w konstrukcji czynu zabronionego i formach winy*, „Studia Iuridica” 2008, t. 48.
- Przybysz J., *Kryteria orzekania o poważnym niebezpieczeństwie dla porządku prawnego*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Przybysz J., *Psychiatria sądowa. Opiniowanie w procesie karnym. Podręcznik dla lekarzy i prawników*, Toruń 2003.
- Przybysz J., *Stosowanie środków zabezpieczających w stosunku do osób niedorozwiniętych umysłowo w stopniu lekkim (na materiale Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Świeciu nad Wartą)*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Przybysz J., *Trudności formalno-prawne opiniowania o poważnym niebezpieczeństwie dla porządku prawnego*, w: *Materiały VI Krajowej Konferencji Sekcji Psychiatrii Sądowej PTP Jadwisin 5–7 VI 1987*, red. J. Sobkowiak, E. Milewska, T. Gordon, Warszawa 1988.
- Przyjemski S.M., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2006 r., sygn. I KZP 23/06*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 12.
- Pyrcak M., *Opinie sądowo-psychiatryczne przy orzekaniu środka zabezpieczającego z art. 94 k.k. – analiza pod względem formalnym*, „Internetowy Przegląd Prawniczy” 2010, nr 1 (4).

- Pyrcał M., *Orzekanie oraz wykonywanie detencji psychiatrycznej (art. 94 k.k.) w praktyce sądów rejonowych. Sprawozdanie z przeprowadzonych badań*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2011, z. 1.
- Pyrcał-Górowska M., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016.
- Pyrcał-Górowska M., *Wysłuchanie biegłego na posiedzeniu w przedmiocie orzeczenia, zmiany lub uchylecia środka zabezpieczającego – problemy interpretacyjne związane z art. 199b § 2 k.k.w.*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2015, nr 4.
- Razowski T., *Dopuszczalność zwrotu prokuratorowi do uzupełnienia postępowania przygotowawczego sprawy skierowanej do sądu na podstawie art. 324 k.p.k.*, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 7–8.
- Razowski T., *Stosowanie tymczasowego aresztowania wobec sprawcy niepoczytalnego*, „Przegląd Sądowy” 2008, nr 7–8.
- Reinhold J., *Środki zabezpieczające przeciw przestępcom polegające na przymusowym pozbawieniu wolności*, Kraków 1916.
- Różycki A., Waszkowski W., *Lekarskie, prawne i społeczne problemy związane ze zwolnieniem pacjenta z internacji sądowej w szpitalu psychiatrycznym*, „Psychiatria Polska” 1970, t. 4, nr 1.
- Rutkowski R., *Kryteria i trudności orzecznictwa sądowo-psychiatrycznego o tzw. poważnym niebezpieczeństwie dla porządku prawnego*, „Psychiatria Polska” 1977, t. 11, z. 3.
- Rutkowski R., *O konieczności nowelizacji ustaw karnych w przedmiocie stosowania środków leczniczo-zabezpieczających*, w: *Materiały VI Krajowej Konferencji Sekcji Psychiatrii Sądowej PTP Jadwisin 5–7 VI 1987*, red. J. Sobkowiak, E. Milewska, T. Gordon, Warszawa 1988.
- Rutkowski R., *O potrzebie utworzenia ośrodka psychiatrii sądowej w Polsce*, „Nowe Prawo” 1987, nr 4.
- Rutkowski R., *Postulaty nowelizacji ustaw karnych w przedmiocie stosowania środków zabezpieczających ze strony psychiatrów*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Ruzikowska A., Tarczyńska K., Walczyna-Leśko A., *Internacja – i co dalej?*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2009, t. 18, z. 3.
- Sakowicz A., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1–31. Tom I*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2011.
- Sakowicz A., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 32–116. Tom II*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2011.
- Sakowicz A., *Glosa do uchwały SN z 23 kwietnia 2002 r., I KZP 7/2002*, „Przegląd Sądowy” 2004, nr 4.
- Sepiolo I., *Przesłanki zastosowania obserwacji psychiatrycznej w procesie karnym i jej przebieg*, „Problems of Forensic Sciences” 2005, v. 61.
- Sieracki W., *Środki zabezpieczające według nowego kodeksu karnego*, „Państwo i Prawo” 1969, nr 12.
- Skorupka J., *Wykonywanie tymczasowego aresztowania wobec osoby chorej psychicznie*, w: *Prawo karne wykonawcze w systemie nauk kryminologicznych. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Leszka Bogumi*, red. T. Kalisz, Wrocław 2011.

- Sobińska A., Sobiński R., Bloch W., *Wstępne spostrzeżenia dotyczące internacji pacjentów w warunkach oddziału otwartego (w świetle materiałów zebranych w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Stroniu Śląskim)*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Sobkowiak J., Angiel J., Ludwikowska U., *Analiza przyczyn internacji sądowo-psychiatrycznej w latach 1976–1978 w świetle materiału Zespołu Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej w Pruszkowie*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1981, nr 1 (20).
- Srogosz T., *Podstawy materialnoprawne umieszczenia sprawcy czynu zabronionego w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym*, „Gubernaculum et Administratio” 2001, z. 1.
- Sroka T., *Odpowiedzialność karna za niewłaściwe leczenie. Problematyka obiektywnego przypisania skutku*, Warszawa 2013.
- Stachurski D., *Glosa do uchwały SN z 23 kwietnia 2002 r., I KZP 7/02*, „Przegląd Sądowy” 2013, nr 5.
- Stefański R.A., *Organ uprawniony do umorzenia postępowania przygotowawczego z powodu niepoczytalności podejrzanego w nowym kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 12.
- Stefański R.A., *Środki zabezpieczające w znowelizowanym kodeksie karnym*, „Opolskie studia administracyjno-prawne” 2016, nr 1.
- Stepa W., *Glosa do postanowienia SN z 28 września 2006 r., I KZP 23/06*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 10.
- Stępień K., *Problematyka stosowania środków zabezpieczających wobec sprawców niepoczytalnych i o poczytalności ograniczonej w stopniu znacznym w świetle nowego kodeksu karnego*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia, Sectio G” 2000, t. 47.
- Stryeński W., *Pojęcie niebezpieczeństwa dla porządku prawnego*, „Czasopismo Sądowo-Lekarskie” 1938, nr 3.
- Sych W., *Glosa do uchwały SN z 25 lutego 2005 r., I KZP 35/04*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 3.
- Sych W., *Wniosek prokuratora o umorzenie postępowania i zastosowanie środka zabezpieczającego jako szczególny rodzaj skargi w polskim procesie karnym*, w: *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Stanisławowi Stachowiakowi*, red. A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiewicz, P. Wiliński, Warszawa 2008.
- Shewczyk M.J., *Zakaz reformationis in peius w polskim procesie karnym*, Warszawa 2015.
- Szumiło-Kulczycka D., *Glosa do uchwały SN z 19 sierpnia 1999 r., I KZP 21/99*, „Państwo i Prawo” 2000, z. 3.
- Shwejkowska M., *Geneza i ewolucja leczniczych środków zabezpieczających*, w: *Tożsamość polskiego prawa karnego*, red. S. Pikulski, M. Romańczuk-Grącka, B. Orłowska-Zielińska, Olsztyn 2011.
- Shwejkowska M., *Stosowanie i wykonywanie leczniczych środków zabezpieczających z art. 94 kk i art. 95a kk*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2013, nr 79.
- Shwejkowska M., *Zasada proporcjonalności w stosowaniu internacji psychiatrycznej*, w: *Zasada proporcjonalności w prawie karnym*, red. T. Dukiet-Nagórska, Warszawa 2010.

- Szwejkowska M., Chodorowska A., *Czy instytucja internacji psychiatrycznej z art. 94 k.k. wymaga zmian?*, „Przegląd policyjny” 2010, nr 4.
- Szymusik A., Moczulski W., *Psychiatryczne problemy nowelizacji prawa karnego*, „Problemy Praworządności” 1981, nr 10.
- Świda W., *Prawo karne*, Warszawa 1986.
- Świecki D., *Czynności procesowe obrońcy i pełnomocnika w sprawach karnych*, Warszawa 2016.
- Tarapata Sz., w: *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015.
- Tarnawski M., *Izolacyjno-lecznicze środki zabezpieczające*, „Palestra” 1973, nr 5.
- Tarnawski M., *Izolacyjno-lecznicze środki zabezpieczające w ujęciu kodeksu karnego z 1997 roku*, w: *Rozważania o prawie karnym: księga pamiątkowa z okazji siedemdziesięciolecia urodzin profesora Aleksandra Ratajczaka*, red. A. Szwarc, Poznań 1999.
- Tarnawski M., *Problem winy niepoczytalnego i o poczytalności zmniejszonej, odurzonych alkoholem lub innymi środkami odurzającymi*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1975, z. 2.
- Teleśnicki S.M., Bolechała F., *Medyczne i prawne aspekty niezdolności do brania udziału w czynnościach procesowych oraz odbywania kary pozbawienia wolności wynikające z obecności choroby psychicznej*, „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii” 2004, nr 1.
- Tęcza A.M., *Obserwacja psychiatryczna w świetle zasady domniemania niewinności*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2008, t. 23.
- Tęcza-Paciorek A.M., *Obserwacja psychiatryczna po nowelizacji ustawy Kodeks postępowania karnego z dnia 5 grudnia 2008 r.*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2010, t. 26.
- Tomaszewski T., *Procesowa kontrola opinii sądowo-psychiatrycznych w świetle nowego kodeksu postępowania karnego*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2000, t. 9, suplement 4 (12).
- Tygielski M., *Karnistów II Rzeczypospolitej rozważania nad modelem środków zabezpieczających*, w: *Kamień, chleb i frak, nie Księga pamiątkowa, a uczony podarek od przyjaciół i uczniów, mający W Panu Profesorowi Michałowi Porowskiemu de Sokoły uprzemnić 70. urodziny*, red. A. Redzik, M. Tygielski, Warszawa 2015.
- Tyszkowska M., Podogrodzka M., *Stygmatyzacja na drodze zdrowienia w chorobach psychicznych – czynniki bezpośrednio związane z leczeniem psychiatrycznym*, „Psychiatria Polska” 2013, t. 47, nr 6.
- Uleniecki M., *Orzekanie internowania w szpitalu psychiatrycznym oraz ocena skuteczności stosowania tego środka*, „Nowe Prawo” 1990, nr 7–9.
- Ustkiewiczowa I., *Orzecznictwo sądowo-psychiatryczne w świetle 4200 ekspertyz szpitalnych*, „Archiwum Kryminologii” 1960, nr 1.
- Warylewski J., *Prawo karne część ogólna*, Warszawa 2007.
- Wąsek A., *O niektórych niespójnościach uregulowań kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze”, 2003, t. 11.
- Wciórka B., Wciórka J., *Sondaż opinii publicznej: społeczny obraz chorób psychicznych i osób chorych psychicznie w 2005 r.*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii” 2006, t. 15, z. 4.

- Wdowiarz A., *Stosowanie środka zabezpieczającego wobec sprawcy niepoczytalnego i o poczytalności zmniejszonej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2002, z. 1.
- Widła T., *Metodyka ekspertyzy*, w: *Ekspertyza sądowa*, red. J. Wójcikiewicz, Kraków 2002.
- Wilkowska-Płóciennik A., *Przesłanki przymusowego umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym*, „Prawo i Medycyna” 2004, nr 4.
- Wilkowska-Płóciennik A., *Stosowanie leczniczych środków zabezpieczających – art. 94 k.k.*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 6.
- Wilkowska-Płóciennik A., *Uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego jako przesłanka obrony obligatoryjnej*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 4.
- Witkowska J., *Kryteria oceny dowodu z opinii biegłych w przedmiocie stanu zdrowia psychicznego oskarżonego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2005, t. 17.
- Witkowska J., *Obrona obligatoryjna w przypadku istnienia uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności oskarżonego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2002, t. 11.
- Witkowska J., *Wniosek prokuratora o umorzenie postępowania wobec niepoczytalnego sprawcy czynu zabronionego i zastosowanie środków zabezpieczających*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, red. L. Bogunia, Wrocław 2002, t. 10.
- Wnękowski R., *Praktyka orzekania wobec sprawców przestępstw środka zabezpieczającego w postaci umieszczania w szpitalu psychiatrycznym (art. 99 i 100 § 1 kodeksu karnego) oraz jego skuteczność*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1984, t. 15.
- Wolter W., *Kilka uwag o pracy kandydackiej A. Flatau-Kowalskiej „Środki zabezpieczające w prawie karnym” (z okazji recenzji prof. dr. Stanisława Śliwińskiego)*, „Państwo i Prawo” 1958, z. 8–9.
- Wolter W., *Zarys systemu prawa karnego. Część ogólna. Tom II. Kary i środki zabezpieczające, środki poprawcze i wychowawcze. Prawo karne administracyjne. Kary*, Kraków 1934.
- Woźniewski K., *Glosa do uchwały SN z 25 lutego 2005 r., I KZP 35/04*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2005, nr 4.
- Wróbel W., *Zmiana normatywna i zasady intertemporalne w prawie karnym*, Kraków 2003.
- Zabrodzka H., *Stosowanie środków zabezpieczających (art. 99 i 100) w praktyce sądów*, „Problemy Wymiaru Sprawiedliwości” 1975, nr 7 (1).
- Zawadzka M., *Czas na reformę środków zabezpieczających*, „Na wokandzie” 2010, nr 1.
- Zawłocki R., *Pojęcie i funkcje społecznej szkodliwości czynu w prawie karnym*, Warszawa 2007.
- Zduński I., *Nowelizacja środków zabezpieczających w świetle osiągnięć współczesnej psychiatrii*, w: *Reforma prawa karnego materialnego i procesowego z 2015 roku. Wybrane zagadnienia*, red. D. Kala, I. Zgoliński, Warszawa 2015.
- Zduński I., *Środki zabezpieczające w projekcie nowelizacji kodeksu karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 3.
- Zgoliński I., *Obligatoryjny udział obrońcy na posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego*, „Monitor Prawniczy” 2013, nr 21.

- Zgryzek K., *Glosa do uchwały SN z 19 sierpnia 1999 r., I KZP 21/99*, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 5.
- Zgryzek K., *Postępowanie w przedmiocie zastosowania środków zabezpieczających w polskim procesie karnym*, Katowice 1989.
- Zgryzek K., *Pozycja procesowa podejrzanego w postępowaniu w sprawie zastosowania środków zabezpieczających*, w: *U progu nowych kodyfikacji karnych. Księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Leonowi Tyszkiewiczowi*, red. O. Górniok, Katowice 1999.
- Zgryzek K., *Problem dopuszczalności postępowania w przedmiocie zastosowania środków zabezpieczających w razie przedawnienia i abolicji*, „Problemy Prawa Karnego” 1990, t. 16.
- Zgryzek K., *Szczegółowe propozycje zmian przepisów kodeksów karnego i postępowania karnego dotyczących środków zabezpieczających*, „Przegląd Prawa Karnego” 1990, nr 3.
- Zgryzek K., *Właściwość sądu do orzekania środków zabezpieczających na wniosek prokuratora – de lege lata i de lege ferenda*, „Nowe Prawo” 1988, nr 2–3.
- Zgryzek K., *W sprawie poważnego niebezpieczeństwa jako materialnoprawnej przesłanki stosowania środków zabezpieczających (art. 99 i 100 k.k.)*, „Nowe Prawo” 1986, nr 11–12.
- Zientek J., *Rola stopnia społecznej szkodliwości czynu w nowym kodeksie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 1998, nr 9.
- Zoll A., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1–116 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2012.
- Zoll A., *Kwalifikacja prawna czynu i wina niepoczytalnego sprawcy*, w: *Okoliczności wyłączające winę. Materiały VI Bielańskiego Kolokwium Karnistycznego*, red. J. Majewski, Toruń 2010.
- Zontek W., w: *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015.
- Żółtek S., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1–31. Tom I*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2011.